

ساز و کار حمایت از حقوق بشر در کمیته منع شکنجه

مهدی فیروزآبادیان

استادیار گروه حقوق، واحد تربت حیدریه، دانشگاه آزاد اسلامی، تربت حیدریه، ایران

چکیده

بررسی نهادهایی که حق مکاتبه برای افراد را به عنوان اوج تضمین اجرای تعهدات معاهده ای می دهند می تواند به عنوان الگویی برای سایر معاهدات حقوق بشری باشد تا با استفاده از این سازوکار، بتوانند راه را برای پاسخگویی دولتها باز نمایند. کنوانسیون منع شکنجه، ۱۹۸۴ در ماده ۲۲ این حق را به شهروندان کشورهایی که با اعلامیه رسمی صلاحیت کمیته منع شکنجه را پذیرفته باشند می دهد که قربانیان نقض تعهد بتوانند مستقیماً به این کمیته مراجعه نمایند و از دولت خود توضیح بخواهند. که در ادبیات حقوقی به سازوکار دادخواهی مکاتبه ای مشهور است. با آنکه جمهوری اسلامی ایران به این معاهده ی مهم حقوق بشری نپیوسته است ولی از سال ۱۳۸۲ همواره بحث آن در مجلس و شورای نگهبان و امروز در مجمع تشخیص مصلحت نظام مفتوح بوده است. پس مهم می نماید که سازوکارهای کمیته منع شکنجه برای دادخواهی اشخاص که در خود کنوانسیون و آیین کاری کمیته آمده است، مورد بررسی قرار گیرد تا تصمیم گیرندگان نظام بتوانند با برداشتی جامع و دقیق از این بخش از کنوانسیون منع شکنجه و نهاد تضمینی آن یعنی کمیته منع شکنجه، به فرآیند ورود یا عدم ورود به کنوانسیون بیندیشند.

واژگان کلیدی: کنوانسیون منع شکنجه، کمیته منع شکنجه، نظارت نهادی، مکاتبه فردی

مقدمه

در نگاه حقوق بین الملل بشر، ارتکاب شکنجه مستقیم یا غیر مستقیم به دولت باز می گردد. قرآن کریم در آیات متعددی هر گونه ظلم و ستم، ایذا و آزار، توهین و تمسخر، حتی در حد ایما و اشاره، نه تنها نسبت به غیر، بلکه نسبت به خود را ممنوع و حرام می داند و مومنان را به رعایت حدود الهی ملزم می سازد و هر اقدام خارج از مرزهای تعیین شده توسط شارع مقدس را فاقد رسمیت و موجب کیفر می داند (طهماسبی، ۱۳۹۴) در حیطه ی بین المللی کنوانسیون منع شکنجه ۱۹۷۴ مباحث مفصلی در مورد شکنجه و مصادیق آن دارد که تعهدات متنوعی را بر کشورهای عضو بار می نماید.

کنوانسیون منع شکنجه یک معاهده بین المللی است که به عنوان قطعنامه شماره ۴۶ در سی و نهمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد به تاریخ دهم دسامبر ۱۹۸۴ به تصویب رسیده و صادر گردیده است. پیش از آن، مجمع عمومی در سال ۱۹۷۵ اعلامیه حمایت از کلیه اشخاص را در برابر شکنجه و دیگر رفتارها یا مجازات های بی رحمانه، غیرانسانی یا موهن صادر نموده بود. به دنبال آن در سال ۱۹۷۷ از کمیسیون حقوق بشر در خواست نمود تا براساس اعلامیه یادشده، طرح یک کنوانسیون یا معاهده را به منظور ممنوعیت شکنجه و دیگر رفتارها یا مجازات های بی رحمانه، غیرانسانی یا موهن تهیه نماید (حاتمی، ۱۳۹۲)

این کنوانسیون که مشتمل بر ۳۳ ماده است. که دارای سازوکارهای متنوعی برای تضمین اجرای تعهدات است که به نوعی دارای ماهیت شبه قضایی می باشند. که با اجرای آن می توان انتظار بیشتری برای رعایت مفاد معاهده بوسیله ی دولتها داشت.

بطور کلی دو شیوه نظارتی که برای حسن اجرای تعهدات در مدل شبه قضایی مطرح است شیوه «دادخواهی» و «گزارش دهی» است. در سیستم گزارش دهی، گزارش های منظمی از سوی کمیته هایی که به وسیله معاهدات متعدد بین المللی تأسیس شده؛ تهیه می شود که پس از بررسی و مطالعه در مورد وضعیت حقوق بشر و گزارش دولت ها در این زمینه، ارائه می شود (ممتاز، ۱۳۷۷)

در آئین مکاتبه یا شکایت یا دادخواهی، شکایات از افراد و یا دولت های مدعی نقض مقررات حقوق بشر، دریافت و با تحلیل آنها و تطبیق و تفسیر حوادث با قواعد تعهد شده، تصمیم و یا توصیه راجع به هر قضیه از سوی نهاد نظارتی صالح، گرفته می شود. از مهمترین اسناد بین المللی جهانی و یا منطقه ای که این آئین را در قواعد خود جای داده و به عنوان روشی برای نظارت بر مقررات تعهد شده به کار می برند، می توان به میثاق حقوق مدنی و سیاسی (بر اساس پروتکل اول اختیاری)، کنوانسیون منع شکنجه (ماده ۲۲)، کنوانسیون الغای تمامی اشکال تبعیض نژادی (ماده ۱۴)، و کنوانسیون اروپایی حقوق بشر اشاره نمود (عبداللهی، ۱۳۹۷)

در کنوانسیون منع شکنجه، مکانیزمی که طبق مواد ۱۷ تا ۲۴ کنوانسیون منع شکنجه برای تضمین اجرای معاهده

بوجود آمده است، شکایت افراد یا مکاتبه فردی در کمیته منع شکنجه ۱ است (فلاح زاده، ۱۳۸۵). در گزاره برگ ۱۷ کمیته منع شکنجه ۳ آمده است کنوانسیون منع شکنجه نیز مانند سایر ابزارهای بین المللی مربوط به حقوق بشر است و افراد خصوصی، در شرایط خاص، حق اقامه دعوی یا شکایات در صورت نقض یک یا چند ماده از کنوانسیون منع شکنجه، نزد کمیته را دارند. (FactSheet 17)

سوالی که در این مجال پیش می آید این است که، چگونه افراد می توانند در این نهاد معاهدای شکایات خود را ارایه داده و پیگیری نمایند؟ برای پاسخ به این سوال باید به معاهده مادر و اصول رسیدگی خود کمیته منع شکنجه رجوع کرد و پاسخ را در آنجا مورد جستجو قرار داد.

برای پاسخ به سوال ابتدا باید پیشینه سوال را مورد جستجو قرار داد. در پی جستجوهای نگارنده، پیشینه ای در مورد پژوهش حاضر وجود ندارد و پژوهش فارسی در مورد چگونگی شکایت افراد در نهاد معاهده ای مورد مطالعه که کمیته منع شکنجه باشد، وجود ندارد ولی می توان کلیاتی راجع به سازمان کمیته منع شکنجه در پایانامه هایی که به کلیت معاهده منع شکنجه پرداخته اند یافت که در جای خود از آنها مثل، پژوهش آقای جاوید طهماسبی که در سال ۱۳۹۴ دفاع شده است، با عنوان، بررسی تطبیقی اصول و مبانی نظری و سازو کارهای تضمینی منع شکنجه در حقوق اسلام و حقوق بین الملل بشر، استفاده خواهد شد. با این حال پژوهش حاضر بر مبنای ترجمه و تحلیل آیین رسیدگی کمیته، گزاره برگ و گزارش هایی است که دبیرخانه کمیته ارایه نموده است، استوار می باشد.

در همین راستا برای فهم بهتر و نحوه انجام این فرآیند شبه قضایی برای تضمین حقوق، معاهده منع شکنجه ۱۹۸۴ لازم می نماید که جستاری اجمالی انجام گیرد تا خلا حقوقی که در ادبیات حقوقی کشور در مورد این نوع سازوکارها وجود دارد کمرنگ تر شود زیرا جمهوری اسلامی ایران در پی تصویب و ورود به این پیمان حقوق بشری مهم است و درک این موضوع که چه تعهدات و چه مکانیزم های نظارتی در این معاهده خاص وجود دارد، می تواند تصمیم گیرندگان را با برداشتی دقیق در نوع ورود یا حتی عدم ورود به معاهده منع شکنجه ۱۹۸۴ و پذیرش یا عدم پذیرش صلاحیت کمیته منع شکنجه (ماده ۲۲) در حد خود، راهنمایی نماید. برای رسیدن به این هدف روشنگرانه نگارنده تلاش خواهد نمود با روشی توصیفی و تحلیلی به جمع آوری و تبیین پژوهش حاضر همت گمارد. از همین روی ابتدا به ساختار و وظایف کمیته منع شکنجه نظری اجمالی بنماید و سپس اختصاصا به نظام مکاتبه ای کمیته اشاره نماید و در آخر به تبیین فرآیند و چگونگی ثبت شکایت تا انشا نظر و توصیه اقدام نماید.

۱. نگاهی کلی به کمیته منع شکنجه

مواد ۱۷-۲۴ کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارهای و مجازات های ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز ۱۹۸۴

¹Committee Against Torture (CAT)

² Fact Sheet

^۳ برای دریافت متن انگلیسی فکت شیت ۱۷ کمیته منع شکنجه رجوع کنید به:

<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet17en.pdf>

مقرراتی راجع به وجود نهادی به نام کمیته منع شکنجه است که وظیفه ی نظارت بر حسن انجام تعهدات کنوانسیون را دارد.

بر اساس قواعد اصول رسیدگی کمیته منع شکنجه با عضویت ده تن از اشخاص مورد قبول، با در نظر داشت جغرافیای بین المللی، تشکیل می گردد. مدت عضویت در آن، چهار سال است. هزینه اجلاس کمیته با دولت های عضو و نیز هزینه اعضای کمیته به دوش دول عضو می باشد. مأموران کمیته برای دو سال گزینش می شوند. کمیته می تواند از دولت های عضو، راجع به مفاد کنوانسیون، گزارش بخواهد. هم چنان که دولت ها موظف اند هر چهار سال یکبار، چنین گزارشی را به کمیته ارائه دهند. کمیته صلاحیت دارد در سرزمین هر یک از دول عضو، به تحقیق پردازد و گزارش کار خود را هر دو سال یکبار به مجمع عمومی سازمان ملل متحد تقدیم نماید (ابراهیمی، ۱۳۹۶)

مهمترین وظایف کمیته، بررسی گزارش ادواری دولت های عضو ماده ۱۹^۴، «طرف یک سال پس از لازم الاجرا شدن کنوانسیون در مورد هر کشور عضو، کشورهای عضو گزارش اقدامات خود را جهت ایفای تعهدات موضوع این کنوانسیون را از طریق دبیر کل سازمان ملل متحد به کمیته ارائه خواهند داد. پس از آن کشورهای عضو گزارش های تکمیلی در مورد تدابیر جدید متخذ و نیز گزارش های درخواست شده از طرف کمیته را هر چهار سال یک بار تسلیم می نمایند (رضایی نیا، ۱۳۸۰). بررسی اطلاعات واصله درباره وجود شکنجه (مطابق ماده ۲۰)، بررسی شکایت یک دولت عضو علیه دولت دیگر عضو مبنی بر عدم مراعات مقررات کنوانسیون (ماده ۲۱) و رسیدگی به شکایات افراد علیه دولت عضو (ماده ۲۲) است. اعضای کمیته از تسهیلات، امتیازات و مصونیت های مقرر برای کارشناسان در حال خدمت سازمان ملل بهره مند خواهد شد (ماده ۲۳) و کمیته درباره فعالیت هایش گزارش سالانه ای تهیه و به دولت های عضو و مجمع عمومی سازمان ملل ارائه می نماید (همتی، ۱۳۹۴).

۲. نظام مکاتبه در کمیته منع شکنجه

در زمانه ی حاضر لزوم تضمین اجرای حقوق بشر علاوه بر اجرای دولتی و تضمین دولتی به محدوده درخواست اجرا از طریق افراد گسترش یافته است که به آن «مکاتبه فردی» می گویند که به نظر می رسد مهمترین و مؤثرترین شیوه جهانی حمایت از حقوق بشر باشد. مکانیزم دادخواهی فردی آئین ی است که به قربانیان نقضهای حقوق بشر اجازه می دهد که در مرجعی بین المللی طرح شکایت نمایند. در این صورت دولتی که علیه آن اقامه دعوی می شود در سطح همان خواهان قرار می گیرد بدون اینکه قادر باشد از حقوق حاکمیتش به منظور فروکش کردن شدت اقدامی که علیه آن اقامه شده استفاده نماید (تموشات، ۱۳۸۶). کمیته منع شکنجه نیز از این سطح نظارتی عقب نمانده است، همانطور که سطور فوق بیان شد از عملکردهای مهم کمیته منع شکنجه، نظارت بر اجرای مقررات کنوانسیون منع شکنجه ۱۹۸۴ با استفاده از شیوه رسیدگی به مکاتبات است که به شکایت فردی نیز معروف است.

^۴ برای متن فارسی مواد کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارهای و مجازات های ظالمانه، غیر انسانی و تحقیرآمیز ۱۹۸۴ رجوع کنید به: <http://www.pajooh.com/fa/index.php?Page=definition&UID=43423>

هدف از طرح یک شکایت فردی اعلام یک مورد فردی از نقض تعهدات معاهده های حقوق بشری یک دولت است. این می تواند با دیگر آئین های بین المللی که ممکن است بر وضعیت کلی حقوق بشر در یک کشور نظارت کنند، به جای اینکه به یک نقض خاصی توجه نمایند، مقایسه شود. یک آئین دادخواهی فردی، وظایفی تقریباً شبیه آئین رسیدگی در حقوق داخلی دارد (اشرفی و همکاران، ۱۳۹۳)

طبق مفاد کنوانسیون منع شکنجه، اگر افرادی مدعی باشند که یک دولت عضو، آنها را مورد شکنجه قرار داده است و یا به تعبیر دیگر تعهدات خود در مقابل کنوانسیون را انجام نداده و آنها قربانی نقض تعهدات دولت هستند، می توانند مکاتبات خود را کتباً به کمیته ارسال و رسیدگی آن را بخواهند. این رسیدگی کمیته، مشروط به تحقق شروطی از جمله پذیرش این صلاحیت کمیته به موجب اعلامیه توسط دولت عضو است (بند ۱ ماده ۲۲). همچنین این مکاتبات باید با نام و منطبق با مقررات کنوانسیون باشد تا مورد پذیرش واقع شود و الزاماً قبل از کمیته، توسط نهاد بین المللی دیگری رسیدگی نشده باشد و تمام مراجع داخلی برای رسیدگی به شکایت طی شده باشد (اصل پاکدستی مدعی) (بند ۵ ماده ۲۲). بعد از اینکه این مراحل طی شد، کمیته منع شکنجه صلاحیت رسیدگی به مکاتبه شخص را دارد (ابراهیمی، ۱۳۹۶)

کمیته منع شکنجه مسئول رسیدگی به تمام شکایات دریافت شده به موجب ماده ۲۲ کنوانسیون می باشد. کمیته از ۱۰ کارشناس تشکیل شده است که توسط دولتهای عضو معرفی و انتخاب می شوند. اعضای کمیته براساس صلاحیت شخصی شان و به طور مستقل خدمت می کنند (بند ۱ ماده ۱۷).

کمیته آئین های خاصی را در رسیدگی به شکایات فردی پیگیری می کند. آئین های شکایات فردی از سه منبع نشأت می گیرند، مقررات خود کنوانسیون، اصول رسیدگی (آئین کاری کمیته) ^۵ که بطور رسمی توسط کمیته تصویب شده است و رویه های معمول کمیته. (یوسف پور، ۱۳۹۳)

به منظور کمک به حفظ بیطرفی در جریان دعوی، آئین کاری کمیته منع شکنجه مقرر داشته است که اعضا نباید در مذاکرات یک پرونده که آنها ممکن است نفع شخصی داشته باشند شرکت کنند، یا در مواردی که آنها به هر طریقی در اتخاذ هر تصمیمی در مورد پرونده قبل از رسیدگی در کمیته شرکت کرده باشند (ماده ۱۰۹ آئین کاری). کمیته هر سال دو بار در ژنو تشکیل جلسه می دهد، در آوریل / می و نوامبر به مدت ۵ هفته کامل. اگرچه اغلب جلسات علنی هستند، وقتی که کمیته به یک شکایت فردی رسیدگی می کند جلسات غیر علنی هستند.

ثبت ممکن است توسط دبیرخانه صورت گیرد. اگر درخواستی برای اقدامات موقت باشد، معمولاً پرونده به گزارشگر شکایت جدید و اقدامات موقتی ارسال می شود، و در غیر این صورت، شکایت مستقیماً به گروه کاری، که نیز ممکن است به درخواستهای اقدامات موقت رسیدگی کند، ارائه می شود (منصوری، ۱۳۹۳).

۳. فرآیند مکاتبه افراد

^۵برای دریافت متن انگلیسی قواعد آیین کاری کمیته منع شکنجه رجوع کنید به:

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/152/79/PDF/G1415279.pdf?OpenElement>

^۶Rules of procedure /C/3/Rev.6(۲۰۱۴)

۱.۳ مقدمات ثبت شکایت و موارد کلی شکایت

۱.۱.۳ مقدمات ثبت شکایت

به موجب ماده ۲۲ کنوانسیون دولتهای عضو می توانند در هر زمانی اعلامیه ای را مبنی بر پذیرش صلاحیت کمیته برای دریافت و رسیدگی به شکایات افراد درخصوص نقض مقررات این کنوانسیون صادر نمایند، و هیچ شکایتی از دولتهای عضوی که چنین اعلامیه ای را صادر نکرده اند توسط کمیته پذیرفته نخواهد شد.

همچنین در ماده 102 بند ۲، آئین کاری کمیته منع شکنجه آمده است، کمیته نمی تواند به مکاتباتی که بعد از لغو اعلامیه اختیاری مطابق ماده ۲۲ کنوانسیون منع شکنجه انجام شده را بپذیرد، مگر اینکه کشور دوباره اعلامیه را مورد پذیرش قرار دهد.

شکایات باید به دبیرخانه دفتر کمیساریای عالی حقوق بشر، مستقر در ژنو، بصورت مکتوب، از طریق نامه، فکس یا ایمیل ارائه شود. شکایت اصلی امضاء شده باید به وسیله فکس یا ایمیل فرستاده شود. شکایات نمی توانند بی نام باشند. دولتی که مورد خطاب شکایت است باید صریحاً مشخص شود. از آنجاییکه کمیته یک فرم شکایت استاندارد را تدارک ندیده است، می توان از نمونه فرم براساس فرم شکایت به کمیته حقوق بشر در این مورد استفاده کرد، و این قطعاً می تواند در تهیه یک شکایت مفید باشد.

از هزاران نامه اصلی شکایت که هر ساله به سازمان ملل متحد می رسند، تنها بخش کوچکی توسط دبیرخانه سازمان ملل متحد به کمیته منع شکنجه فرستاده می شود. اگر شکایت صریحاً خطاب به کمیته منع شکنجه نباشد، امکان ندارد شکایت به این کمیته فرستاده شود، یا رسیدگی ممکن است با تأخیر باشد. شکایت ممکن است توسط کارمندان سازمان ملل متحد به گزارشگر ویژه شکنجه و نه کمیته هدایت و ارسال شوند (FactSheet 17).

جاییکه مکاتبه اطلاعات ضروری برای ثبت پرونده را دربر ندارد، دبیرخانه ممکن است تقاضا نماید که مکاتبه مجدداً مطرح شود با تهیه اطلاعات بیشتر و کافی، از آنجاییکه که کمیته به شدت برحقایق موجود در پرونده خاص اعتماد و اتکا می کند، این به ویژه مهم است که تمام اطلاعات مربوطه از ابتدا در شکایت تنظیم شوند. در مواردی که هنوز شکی در مورد خواسته شاکلی وجود دارد، کمیته باید رسیدگی به شکایت را به عهده بگیرد (ماده ۱۰۳ بند ۲ آئین کاری). همچنین باید با توجه به فکت شیت ۱۷ کمیته منع شکنجه این مهم را اضافه نمود که کمیته می تواند بنا به محتویات پرونده دستور اقدامات موقت به کشور خاطی را بدهد تا مانع آسیب بیشتر به قربانی نقض تعهدات شود (FactSheet 17).

شکایت نزد کمیته منع شکنجه باید از آئین ی تبعیت کند که در شکایت ممکن است توسط دبیرکل یا به موجب تصمیم کمیته یا توسط گزارشگر شکایات جدید و اقدامات موقت ثبت شود.

هیچ شکایتی نباید توسط دبیرکل ثبت شود اگر،

"الف) آن شکایت مربوط به کشوری باشد که اعلامیه پیش بینی شده در بند ۱ ماده ۲۲ کنوانسیون را صادر

نکرده باشد؛

(ب) آن شکایت بدون نام باشد؛

(ج) آن شکایت بصورت مکتوب توسط قربانی ادعا شده یا توسط خویشاوندان نزدیک قربانی ادعا شده به نیابت او یا بوسیله نماینده قانونی با اختیار کتبی مناسب، مطرح نشده باشد (ماده ۱۰۴ بند ۲ آیین کاری).

به محض اینکه شکایت دریافت شد، به همراه تمام اطلاعات مربوط به کمبود های بارز یا آشکار، شکایت ثبت خواهد شد. کمیته به دبیرخانه اختیار می دهد که پرونده های جدید را ثبت نماید.

دبیرخانه یا گزارشگر مکاتبات جدید و اقدامات موقت ممکن است از شاکی بخواهد توضیحاتی درخصوص

یک یا تمام موضوعات زیر ارائه دهد،

نام، آدرس، سن و محل اقامت شاکی؛

کشوری که شکایت مستقیماً علیه او مطرح شده است؛

موضوع شکایت؛

مقرراتی که مورد استناد قرار گرفته اند؛

توضیحاتی راجع به حقایق دعوی؛

اطلاعاتی راجع به مراجع داخلی استفاده شده؛

اطلاعاتی راجع به دیگر روشهای بین المللی که در حال حاضر درگیر هستند یا قبلاً درگیر بوده اند (بند ۱ ماده

۱۰۵ آیین کاری)

دبیرخانه یک محدودیت زمانی برای پاسخ دادن به چنین سؤالاتی تعیین خواهد کرد. (ماده ۱۰۵ بند ۳ آیین

کاری) تقریباً ۳ ماه، اما محدودیت های دقیق زمانی که محدودیت ها ابلاغ نشده باشند اعمال نخواهند شد. قصور در تهیه

اطلاعات ضروری لازم برای ثبت یک پرونده، ممکن است نتیجه اش عدم ثبت شکایت باشد. لازم به ذکر است که

درخواست ارائه توضیحات اشاره شده در بندهای C و g بند ۱ اصل ۱۰۵ نباید مانع از درج شکایت در فهرست تهیه شده

بموجب بند ۳ اصل ۱۰۴ باشد.

دبیر کل باید شاکی را نسبت به آئینی که پیگیری خواهد شد مطلع نماید و او را آگاه سازد که متن شکایت باید

به صورت محرمانه به دولت عضو مربوطه مطابق بند ۳ ماده ۲۲ کنوانسیون ابلاغ شود.

بعد از اینکه شکایت ثبت شد، به گروه کاری ابلاغ می شود. این مهم است که سعی شود از ضرب العجل های

مقرر توسط کمیته پیروی کند، و اگر رعایت این ضرب العجل ها ممکن نیست، بطور کتبی رسماً از کمیته تقاضا نماید که

این ضرب العجل ها تمدید شوند. اگر این ضرب العجل ها توسط طرف دیگر رعایت نشوند، کمیته ممکن است اقدام به

تصمیم گیری درخصوص قابلیت پذیرش دعوی براساس اطلاعات موجود قابل دسترس نماید (ماده ۱۱۵ بند ۷ آیین

کاری).

۲.۱.۳ موارد کلی قبل ورود به ماهیت شکایت

۱.۲.۱.۳ محدودیت های زمانی

هیچ محدودیت زمانی برای طرح یک دعوی وجود ندارد، اما آئین کاری کمیته در ماده ۱۱۳ بند (f) مقرر داشته است که یک پرونده غیرقابل پذیرش اعلام خواهد شد اگر زمان سپری شده از زمان توسل به مراجع صالحه داخلی بطور نامعقولی طولانی شود و بررسی پرونده برای کمیته و دولت عضو بسیار مشکل خواهد بود.

۲.۲.۱.۳ معاضدت قضایی یا حقوقی

. پذیرد، اما اگر اماره ای وجود داشته باشد که ممکن است فشاری بر روی شاکی باشد، کمیته تلاش خواهد کرد که معلوم نماید آیا استرداد در نتیجه فشار بیش از حد توسط دولت یا دیگر تهدیدات بوده است یا خیر (ماده ۱۱۴ آئین کاری).

۴.۲.۱.۳ سری و محرمانه بودن

خصوصی بودن جریان دادرسی به معنی عدم امکان ورود شخص خارجی به جریان رسیدگی است. و منظور از شخص خارجی کسی است که ضرورت حضور ندارد و یا اینکه حضور او مقتضی مدیریت خاص رسیدگی نیست. به این ترتیب، شهود طرفین و وکلا آنها خارجی تلقی نمی شوند. نتیجه این اصل محرمانه بودن روند دادرسی است که در فرآیندهای رسیدگی به اختلافات مورد شناسایی قرار گرفته است (خرای، ۱۳۸۸).

در روند رسیدگی به مکاتبات در کمیته منع شکنجه نیز بنا به ماده ۱۱۷ قانون آئین کاری، تمام اسناد و مدارک مربوط به شکایت محرمانه هستند. کمیته ممکن است تصمیم بگیرد که عناصر مشخص از پرونده ها باید محرمانه باقی بمانند و علنی نشوند، از جمله هویت افراد.

کمیته منع شکنجه به شکایات در جلسات غیر علنی رسیدگی می کند (ماده ۲۲ بند ۶ کنوانسیون منع شکنجه) همچنین باید متذکر شد که کمیته به موجب اصول آئین کاری خود صلاحیت دارد که بطور رسمی، مدعی یا نماینده اش و نمایندگان دولت عضو را دعوت کند که در جلسات به منظور تهیه توضیحات بعدی یا پاسخ به مسائل مربوط به ماهیت دعوی حاضر شوند (ماده ۱۱۷ آئین کاری). با این حال، این اختیار هرگز توسط کمیته منع شکنجه اعمال نشده است.

۵.۱.۲.۱.۳ اقدامات موقت

دستور موقت از چنان اهمیت و ضرورتی برخوردار است که از مصادیق بارز و از حقوق طبیعی و ذاتی و جزء لاینفک حیات بشری است، که رعایت آن می تواند به اجرای عدالت کمک کند. تحقق این حقوق، در هر کشوری به درجه تمدن و میزان پیشرفت و تحقق آرمانهای انسانی آن بستگی دارد. از این نظر دادگاهها نمی توانند به طور مطلق و غیر موجه حقوق مزبور را از افراد جامعه سلب کند (سواد و مهدی لو، ۱۳۹۶).

دستور موقت، نهادی است حقوقی، در بر دارنده مجموعه اقدامات فوق العاده دادگاه دایر بر فعل یا ترک فعل یا توقیف مال یا وضعیت حقوقی آن در جهت جلوگیری از خسارتی خطیر و غیر قابل جبران موجود یا قریب الوقوع که

مربوط به ماهیت دعوا بوده و به طور موقت است. این تعریف به اوصاف کلی دستور موقت و مقام صادر کننده آن و نتیجه ای که از دستور به دست می آید توجه دارد (فلاح، ۱۳۹۱). هدف دستور موقت اجتناب از نتایج مضر و جبران ناپذیر قبل از اینکه کمیته بتواند نتیجه گیری نهایی نماید می باشد.

در کمیته منع شکنجه، در هر زمانی بعد از دریافت و پذیرش شکایت، گزارشگر مکاتبات جدید و اقدامات موقت، کمیته یا گروه کاری، ممکن است از دولت عضو مربوطه بخواهند که اقدامات موقتی را برای جلوگیری از ورود ضرری غیرقابل جبران به قربانی نقض ادعا شده اتخاذ نمایند (ماده ۱۱۴ بند ۱ آئین کاری). درجایکه کمیته، گروه کاری، یا گزارشگران اقدامات موقتی را درخواست می کنند، درخواست نباید بطور ضمنی اشاره ای به تصمیم راجع به قابلیت پذیرش یا ماهیت دعوی داشته باشد (ماده ۱۱۴ بند ۲ آئین کاری).

در مواردی که درخواست اقدامات موقتی توسط گروه کاری یا گزارشگران اتخاذ شده باشد، گروه کاری یا گزارشگران باید کمیته را از ماهیت درخواست و شکایت که درخواست مربوط به جلسه بعدی کمیته است مطلع نمایند. دبیرکل باید لیستی از چنین تقاضاهایی برای اقدامات موقتی را تهیه و نگهداری نماید. دولت عضو ممکن است کمیته را مطلع نماید که دلایل اقدامات موقت باطل شده اند یا استدلالی را طرح نماید که چرا درخواست اقدامات موقت باید لغو شود. گزارشگر، کمیته یا گروه کاری ممکن است درخواست اقدامات موقت را مسترد نماید (ماده ۱۱۴ بند ۵ و ۴ آئین کاری).

کمیته یکی از اعضایش را به این منظور که بتواند سریعاً به محض دریافت چنین درخواستهایی اقدام نماید، را انتخاب می کند. این آئین و روش مقدماتی مکرراً توسط کمیته منع شکنجه استفاده شده است، به ویژه در موارد استرداد مجرمین یا اخراج از کشور، جاییکه خطر شکنجه کردن قربانی در استرداد به کشور دیگری وجود دارد. رویه کمیته منع شکنجه این است که از دولت عضو می خواهد حتی اگر خطری کوچک وجود دارد که شخص ممکن است شکنجه شود اگر او از کشور اخراج شود، اتخاذ نماید.

برای اینکه شاکی بتواند به نحوی موفقیت آمیز درخواست اقدامات موقت بنماید، او باید ابتدائاً متقاعد شود که شخصاً در خطر اعمال شکنجه قرار دارد اگر، برای بار اول، او به کشور خاصی فرستاده شود. این کافی نیست که یک شکل و نمونه کلی از اعمال شکنجه در دولت دریافت کننده وجود دارد. چنین موردی می تواند خارج از موضوع قرار بگیرد به عنوان مثال، اگر افراد بتوانند ثابت کنند که آنها واقعا تحت شکنجه قرار گرفته اند یا فعالیت های معمولشان عملاً می تواند در معرض خطر قرار بگیرد (Legary & et al, 2013).

۶.۱.۲.۱.۳ تجمیع پرونده ها

ممکن است نهاد معاهده ای در صورتی که مناسب تشخیص بدهد، تصمیم بگیرد که توأمان دو یا چند پرونده را بررسی نماید. علاوه بر این اگر دو شخص بخواهند شکایتی را در خصوص نقض معاهداتی که از یک واقعه یکسان و مشابه ناشی شده است را مطرح نمایند، شکایات جداگانه می تواند بنا به درخواست آنها یکی شود و همزمان

رسیدگی شود (ماده ۹۴ بند ۲ آئین کاری).

2.3 قابلیت پذیرش دعوی و اظهارات ارائه شده از سوی طرفین دعوی

یکی از موضوعاتی که همواره اختلاف نظرهایی در خصوص آن وجود دارد تعیین ماهیت یک حق است (ممتاز، متوسل، ۱۳۹۵). برخی از حقوق قابلیت رسیدگی در مراجع را ندارند و برخی از حقوق این قابلیت را دارا می باشند. در مرحله قبل از صدور رای باید این موضوع روشن شود. در بسیاری از نهادهایی که دارای حق مکاتبات فردی هستند، می توان اصولی مشترک را در میان آنها یافت که طبیعتاً در کمیته منع شکنجه نیز وجود دارد که قبل از مطالعه اختصاصی کمیته منع شکنجه آن موارد را در بخشی جدا ارایه می نمایم.

۱.۲.۳ قواعد عام موارد قابل پذیرش بودن دعاوی در نهادهای حقوق بشری

با بررسی کلی نهادهای مکاتبه ای در مورد قابلیت پذیرش دعاوی می توان گفت، آئین دنبال شده ممکن است از معاهده ای به معاهده دیگر و مورد به مورد متفاوت باشد. با این حال، برخی وجوه مشترک وجود دارند که عبارتند از،

- نهاد معاهده ای به مکاتبات معمولاً به ترتیبی که دریافت شده اند رسیدگی خواهند کرد.
- در هر مورد، نهاد معاهده ای ممکن است ۲ نوع تصمیم اتخاذ نماید، الف) تصمیمی در خصوص قابلیت پذیرش مکاتبه؛ و ب) اگر مکاتبه قابل قبول باشد، تصمیم دیگری در خصوص ماهیت شکایت (آیا نقضی صورت گرفته است یا خیر).
- اگر نهاد معاهده ای احراز نماید که مکاتبه صریحاً و آشکاراً غیرقابل پذیرش است، نهاد معاهده ای ممکن است اعلام کند که مکاتبه غیرقابل پذیرش است، بدون اینکه از دولت عضوی که علیه او ادعا مطرح شده است بخواهد که به شکایت در خصوص ماهیت دعوی پاسخ دهد، یا به اصل شکایت رسیدگی کند.
- در تمام موارد دیگر، نهاد معاهده ای ممکن است از دولت عضوی که ادعاهایی علیه او مطرح شده است درخواست کند که به مکاتبه پاسخ دهد، هم در خصوص قابلیت پذیرش شکایت و هم در خصوص ماهیت شکایت. در بعضی از موارد یک نهاد معاهده ای ممکن است از دولت عضو بخواهد که ابتدا به مسئله قابلیت پذیرش به صورت مجزا و قبلی پاسخ دهد (منصوری، ۱۳۹۳).
- نویسنده یا شاکی فرصت خواهد داشت که به هرگونه اظهاراتی که توسط نهاد معاهده ای از جانب دولت عضو دریافت شد، پاسخ دهد.
- به صرف اینکه از دولت عضو خواسته شد که به مسائل قابلیت پذیرش و ماهیت دعوی به صورت جداگانه یا همزمان پاسخ دهد، نهاد معاهده ای ماهیت مکاتبه را بررسی نمی کند مگر اینکه نهاد معاهده ای تصمیمی مبنی بر قابل پذیرش بودن مکاتبه گرفته باشد.
- اگر یک مکاتبه غیرقابل پذیرش احراز شد، و شاکی متعاقباً معتقد باشد که زمینه های غیرقابل پذیرش بودن مدت مدیدی است که موجود نیستند و اعمال نمی شوند، ممکن است از نهاد معاهده ای بخواهد که شکایت را

مجدداً بررسی کند. مثلاً، اگر شکایت غیرقابل پذیرش اعلام شود به این دلیل که شاکی تمام مراجع صالحه داخلی را طی نکرده است، و شاکی متعاقباً چنین مراحل را طی کرده باشد، شاکی حق دارد که درخواست نماید شکایت مجدداً بررسی شود.

- بعد از اینکه مکاتبه قابل پذیرش اعلام شد، نهاد معاهده ای تصمیم گیری درخصوص ماهیت دعوی را آغاز خواهد کرد.
- تمام مذاکرات به صورت خصوصی و غیر علنی برگزار می شوند، و نهادهای معاهده ای براساس اطلاعات مکتوب دریافتی ازجانب طرفین، تصمیم گیری خواهند کرد. اگرچه کمیته حقوق بشر و کمیته منع شکنجه بطور تئوریک و نظری قادرند و اختیار دارند که از شاکی و دولت عضو شخصاً تحقیق نمایند و اظهاراتشان را استماع نمایند، این قدرت و اختیار هرگز اعمال نشد. هرگاه شاکی معتقد باشد که استماع شفاهی می تواند مناسب باشد، باید این درخواست خود را به اطلاع نهاد معاهده ای برساند.^۷

۲.۲.۳ شرایط قابلیت پذیرش دعاوی در کمیته منع شکنجه

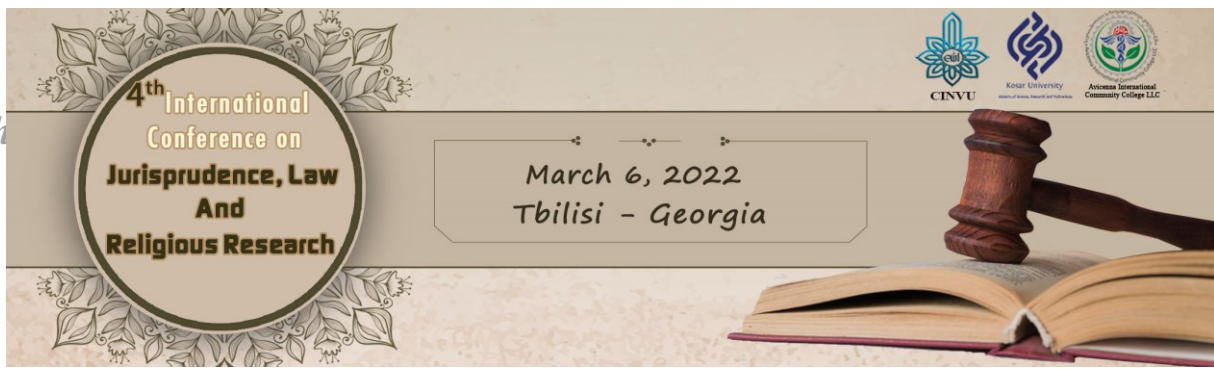
رویه کمیته این است که به این ترتیب رسیدگی می کند که کدامیک برای رسیدگی آماده اند، مگر اینکه اقدامات موقتی باشند. کمیته منع شکنجه تشخیص می دهد که رسیدگی به شکایات خارج از دستور و نظم و قاعده باشد یاخیر. بنابراین، اگر موضوع فوری است، شاکی باید تقاضا نماید که به موضوع فوری رسیدگی شود (ماده ۱۱۵ بند ۲ قانون آئین کاری).

اگر کمیته معتقد باشد که شکایت آشکارا و صریحاً غیرقابل پذیرش است، کمیته به موجت اصول آئین کاری اش این اختیار را دارد که شکایت را غیرقابل پذیرش اعلام کند بدون اینکه موضوع را به دولت عضو ابلاغ نماید. با این حال، کمیته نمی تواند بدون اینکه ابتدا متن شکایت را به دولت عضو مربوطه ارسال نماید، و به دولت عضو فرصتی برای ارائه اطلاعات و اظهارات مربوط به مسئله قابلیت پذیرش بدهد، تصمیم بگیرد که شکایت قابل پذیرش است (ماده ۱۱۵ بند ۸ آئین کاری).

اماره و احتمال قوی که به موجب اصول رسیدگی کمیته وجود دارد این است که مسائل قابلیت پذیرش یک دعوی و ماهیت یک دعوی توأماً رسیدگی خواهند شد.

کمیته می تواند تصمیم بگیرد که تنها نسبت به مسئله قابلیت پذیرش دعوی تقاضای ارائه اظهارات نماید (ماده ۱۱۵ بند ۲ آئین کاری). دولت عضو ممکن است برای جداسازی و تفکیک این دو مسئله اقدام نماید، اگرچه کمیته ممکن است با این مسئله موافق نباشد. رویه کمیته این است که به دولتهای عضو اجازه می دهد که در عرض ۳ ماه پاسخهایشان را درخصوص ماهیت دعوی تهیه و ارائه نمایند. ضرب العجل ها اکیداً اجباری نیستند، و اظهاراتی را که بعد

⁷See "How to complaint about Human Rights treaty violations: The convention on civile and political Rights – Description". At <http://www.bayefsky.com/complaint/۱۰-ccpr.php>.

از این ضرب العجل ها ارائه شده اند در عمل پذیرفته شده اند (FactSheet17)

به محض اینکه کمیته هرگونه اطلاعات یا اظهاراتی از طرف دولت عضو دریافت کند، آنها را برای شاکمی فرستد و شاکمی در عمل ۴ هفته مهلت دارد که پاسخ خود را ارائه دهد. اگرچه قویاً معقول است که ضرب العجل ها رعایت شوند، ولی رویه کمیته این است که اظهاراتی را که بعد از این ضرب العجل ها ارائه می شوند را نیز قبول می کند. اصول رسیدگی کمیته مقرر می دارد که، معمولاً، نرسیدن پاسخ درطول محدودیت های زمانی مقرر، رسیدگی به قابلیت پذیرش دعوی را به تأخیر نمی اندازد (ماده ۱۱۵ بند ۷ قانون آئین کاری).

گروه کاری می تواند با توجه به تمام اطلاعات موجود با اکثریت ساده تصمیم بگیرد که شکایت قابل پذیرش است، و همچنین به اتفاق آراء تصمیم بگیرد که شکایت غیرقابل پذیرش است (ماده ۱۱۱ بند ۲ قانون آئین کاری). اگر شکایت در نتیجه قصور و کوتاهی در توسل به مراجع صالحه داخلی غیرقابل پذیرش اعلام شود، کمیته ممکن است متعاقباً آن تصمیم را، بنا به درخواست دریافت شده از شاکمی برای بررسی مجدد و دلیل کتبی مبنی بر اینکه دلایل غیرقابل پذیرش بودن دعوی مدت مدیدی است که اعمال نمی شوند، بررسی کند (ماده ۱۱۵ بند ۹ آئین کاری). شکایت باید توسط فرد یا از جانب فرد ارائه شود. شکایات تنها می توانند توسط افراد مطرح شوند، نه گروهی از افراد. با این حال، همچنین ممکن است کمیته، اگر مقتضی بداند، تصمیم بگیرد که به دو یا چند شکایت همزمان و توأماً رسیدگی نماید (ماده ۱۱۱ بند ۴ قانون آئین کاری).

یکی از جنبه های مهم غیر قابل پذیرش بودن، این است که ضروری است که مراجع صالحه داخلی طی شود، که بطور مکرر توجهی به آن نمی شود. شرط توسل به مراجع داخلی همچنین ممکن است، نه تنها به وسیله وجود یا استفاده از این مراجع احراز شود، بلکه ممکن است از طریق ارائه دلایل قانع کننده که چنین مراجعی ناکارآمد، غیرقابل دسترس و به طرز نامعقولی طولانی هستند، نیز احراز شود (ماده ۲۲ بند ۵ قسمت (ب) کنوانسیون منع شکنجه). مطابق قواعد آئین رسیدگی کمیته منع شکنجه شرط لازم توسل به مراجع داخلی، درجائیکه اعمال این مراجع به طرز نامعقولی طولانی است، و یا بعید است که تسکین مؤثری به شخص قربانی نقض کنوانسیون بدهد، اعمال نمی شود (ماده ۱۱۶ و ۱۱۵ بند ۹ قانون آئین کاری).

۳.۳ تصمیم گیری نسبت به ماهیت دعوی و پیگیری

اگر مسئله قابلیت پذیرش و ماهیت دعوی بصورت جداگانه رسیدگی شده باشد، به محض اینکه شکایت قابل پذیرش اعلام شد، دولت عضو فرصت خواهد داشت که به ماهیت دعوی پاسخ دهد. رویه کمیته این است که به دولت عضو ۶ ماه برای ارائه توضیحات یا اظهارات مکتوب به کمیته فرصت می دهد. با این حال، هر وقت کمیته مقتضی بداند ضرب العجل کوتاه تری را تعیین خواهد کرد (ماده ۱۱۵ بند ۱ آئین کاری).

اظهارات دولت عضو به شاکمی ابلاغ می شود، شاکمی فرصت دارد که اطلاعات یا اظهارات اضافی مکتوبی را، معمولاً در یک چارچوب زمانی ۶ هفته ای به کمیته ارائه نماید (ماده ۵ آئین کاری).

گزارشگر موردی و یا گروه کاری ممکن است پیشنهاداتی را در مورد ماهیت دعوی قبل از بررسی ماهیت دعوی توسط کمیته کامل ارائه دهند (ماده ۱۱۸ آیین کاری).

کمیته تمام اطلاعات قبل از این را بررسی خواهد کرد و تصمیماتش را در خصوص اینکه آیا نقضی صورت گرفته است یا خیر اتخاذ می کند. بعد از بررسی اظهارات دولت عضو در مورد ماهیت دعوی، کمیته همچنین حق دارد تصمیم متخذه اش در خصوص اینکه دعوی قابل پذیرش است را لغو و باطل نماید (ماده ۱۱۷ بند ۵ آیین کاری).

در بند ۶ ماده ۲۲ کنوانسیون منع شکنجه اشاره شده است که کمیته منع شکنجه به شکایات در جلسات غیر علنی رسیدگی می کند. و در آیین کاری نیز مورد تاکید گرفته است که، کمیته این حق را دارد که بطور محرمانه به موجب قواعد رسیدگی اش از شاکی یا نماینده قانونی اش و نمایندگان دولت عضو دعوت نماید که به منظور تهیه توضیحات و اقدامات روشن گرانه بعدی یا پاسخ به سؤالات مربوط به ماهیت دعوی در جلسات حاضر شوند. عدم حضور یکی از طرفین لطمه ای به رسیدگی به پرونده نخواهد زد (ماده ۱۱۷ بند ۴ آیین کاری). با این حال، این قدرت و اختیار هرگز به وسیله کمیته منع شکنجه اعمال نشده است.

تصمیمات کمیته ضرورتاً نباید بی نام باشند. هر یک از اعضا ممکن است بخواهد که خلاصه ای از نظر شخصی اش به تصمیم کمیته ضمیمه گردد.

شیوه های جبران خسارتی که معمولاً توسط کمیته درخواست می شود عبارتند از، عدم اخراج، در مواردی که به موجب ماده ۳ کنوانسیون وقتی که کمیته ثابت کرده است که خطر واقعی شکنجه وجود دارد؛

تحقیق و بررسی در خصوص مواردی از شکنجه که گزارش داده شده است؛
مجازات و تنبیه اشخاص مسئول برای شکنجه و رفتارهای ناسالم و ناشایست؛
پرداخت خسارت مالی به قربانی یا خانواده اش.

کمیته تصمیماتش را به شاکی و دولت عضو مربوطه ابلاغ می کند.

کمیته منع شکنجه در تصمیماتش، از دولت عضو می خواهد که کمیته منع شکنجه را از اقدامات اتخاذ شده در پاسخ به نظر و رأی کمیته به نقض کنوانسیون مطلع سازد (ماده ۱۱۸ بند ۵ آیین کاری).

کمیته اخیراً مکانیزم پیگیری تصویب کرده است، و یکی از اعضایش را به عنوان گزارشگر پیگیری انتخاب خواهد کرد. انتظار می رود که گزارشگر پاسخهای دولتهای عضو را به درخواستهای کمیته برای اقدامات مربوط به تهیه وسایل جبران خسارت، کنترل نماید، و با نمایندگان منتخب دولتهای عضو که به صورت مثبت به درخواستهای کمیته پاسخ نداده اند تشکیل جلسه بدهد. آنها همچنین قادرند در خلال فعالیتهای پیگیری با دولتهای عضو دیدار داشته باشند (Joseph & Others, 2006).

هیچ گونه ضمانت اجرایی برای پیروی و اطاعت از تصمیمات کمیته وجود ندارد. انتشار تصمیمات از طریق

گزارشهای سالانه کمیته به مجمع عمومی صورت می گیرد. کمیته در گزارش خود، متن تصمیمات و متن هر تصمیمی را که شکایت را غیرقابل پذیرش اعلام می کند درج خواهد کرد (ماده ۱۲۱ بند ۲ آیین کاری). اطلاعات مربوط به پیگیری نیز بخشی از گزارش سالانه کمیته خواهند بود (ماده ۱۲۱ بند ۳ آیین کاری).

نتیجه گیری

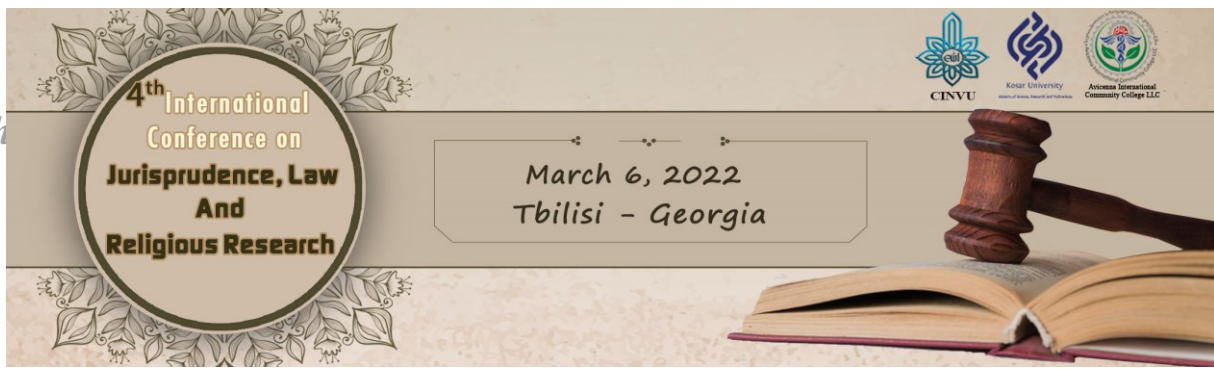
فرآیند شکایت افراد در حیطه حقوق بشر یکی از مهمترین که در محافل حقوقی جهان به بدان اشاره می شود. در همین راستا معاهدات حقوق بشری وجود دارند که برای حسن اجرای تعهدات خود، نهادهایی را بوجود آورده اند که دولتها را ملزم به اجرای تعهدات خود در مقابل دیگر اعضا و افراد تبع خود بنمایند. یکی از کنوانسیون هایی که نهاد حامی برای خود لحاظ نموده است کنوانسیون منع شکنجه است که طبق ماده ۲۲ به اعضا این اجازه را داده که بصورت اختیاری صلاحیت کمیته منع تبعیض نژادی را بپذیرند و به شهردان و گروه های تابع خود این اجازه را بدهند که در صورت قربانی بودن، به شکایت از دولت متبوع خود پردازند. طبق مفاد کنوانسیون و آیین کاری (آیین نامه داخلی) خود کمیته منع شکنجه، قربانیان باید قبل از هر چیز الحاق دولتها به معاهده و نیز پذیرش صلاحیت نهاد معاهده ای را بررسی نمایند. تاریخ الحاق نیز به نوبه خود تأثیر زیادی دارد. افراد تنها حق دارند از نقض حقوق شکایت کنند که در معاهده تشکیل دهنده مکانیزم دادخواهی تضمین شده اند. معیار مهم دیگر در شرطهای اعمال شده بر معاهدات می باشد که می تواند در اعتبار شکایت تأثیر بگذارد. معیارهای قابلیت پذیرش هر یک از معاهدات نیز باید با قضیه ی مورد نظر مطابقت داده شود. کمیته منع شکنجه در پذیرش شکایات این موضوعات را مورد بررسی قرار می دهد و همچنین بررسی می نماید که آیین داخلی دادخواهی سپری شده است یا خیر. زیرا اگر این شرط توسط شاکی اجرا نشده باشد کمیته بر غیرقابل رسیدگی بودن آن حکم می دهد زیرا طبق قواعد رسیدگی، کمیته اولین نهاد رسیدگی کننده به شکایات نیست. بعد از آن که آیین داخلی به نتیجه نرسید، می توان در کمیته شکایت نمود.

بعد از اینکه کمیته شکایت را قابل قبول دانست، به کشور متبوع اعلام می نماید که اعتراضات خود نسبت به اعلام وصول شدن شکایت ارایه نماید در صورتی که دلایل کشور مورد پذیرش واقع نشود کمیته وارد ماهیت دعوا شده و از هر دو طرف می خواهد دلایل خود را برای نقض و عدم نقض مفاد کنوانسیون اعلام نماید و در آخر کمیته تصمیم خود را در ماهیت دعوا اعلام می نماید و پیگیری می نماید تا دولت خاطی جبران خسارت نماید. البته این پیگیری ها ضمانت اجرای خاصی ندارد و صرفاً بر فشار دولتهای دیگر و افکار عمومی استوار می باشد.

منابع

- عبداللهی امیرآبادی، مهدی (۱۳۹۷). اجرای نهادی تضمین حمایت از حقوق بشر در کمیسیون آفریقا و کمیته حقوق بشر. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد. واحد تربت حیدریه.
- اشرفی، داریوش. نوربخش، امیر حسین. باقری مقدم قهرمانلو، میثم. (۱۳۹۳) شکایات فردی در دادگاه حقوق بشر آفریقا. سازمان های بین المللی. شماره ۷ ص ۱۶۳ - ۱۸۴.
- ابراهیمی، رقیه (۱۳۹۶). بررسی تطبیقی منع شکنجه در حقوق ایران و حقوق بین الملل بشر. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه ارومیه. دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- فلاح زاده، علی محمد. (۱۳۸۵). بررسی تطبیقی منع شکنجه و هتک حرمت و حیثیت در کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها و مجازاتهای بی رحمانه، غیر انسانی و موهن و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی. دانشکده حقوق.
- فلاح، محمد رضا. (۱۳۹۱) دستور موقت (دادرسی فوری) در قانون و رویه قضایی، تهران: نشر جنگل، چاپ دوم.
- ممتاز، جمشید. (۱۳۷۷) حقوق بشر در پرتو تحولات بین المللی. شریفی طراز کوهی، ح (تر.). تهران: انتشارات دادگستر.
- حاتمی، میلاد. (۱۳۹۲). اصل منع شکنجه در رویه قضایی بین المللی کیفری و دادگاههای ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد تهران مرکزی. دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- همتی، بهرام. (۱۳۹۴). بررسی آثار حقوقی الحاق ایران به کنوانسیون منع شکنجه و سایر رفتارها و مجازات های ظالمانه غیرانسانی و تحقیرآمیز. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی. دانشکده حقوق و الهیات.
- خزاعی، حسین. (۱۳۸۸). خصوصی و محرمانه بودن داوری در حقوق تجارت داخلی و بین المللی. مطالعات حقوق خصوصی، سال سی و نهم، شماره ۳، صص ۱۰۵-۱۲۴
- منصوری، سجاد (۱۳۹۳) بررسی آیین دادرسی کیفری در معاهدات بین المللی حقوق بشری. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی. واحد تهران مرکزی. دانشکده حقوق و علوم سیاسی.
- ممتاز، جمشید. متوسل، سیروس. (۱۳۹۵). حق بر دادرسی در کنوانسیون اروپایی حقوق بشر. فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، دوره ۶۴، شماره ۶، زمستان، صفحه ۸۵۵-۸۷۲
- نهرینی، فریدون. (۱۳۹۴). زوال دادرسی به جهت استرداد دعوا، تحقیقات حقوقی، شماره ۷۰، تابستان، صص ۱۱۳-۱۳۶.
- رضایی نیا، رضا. (۱۳۸۰). موانع الحاق ایران به کنوانسیون منع شکنجه و مجازات های موهن مصوب ۱۹۸۴ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه قم. دانشکده علوم انسانی.
- سوادی، عصمت، مهدی لو، امیر. (۱۳۹۶) جبران خسارت ناشی از اجرای دستور موقت. مطالعات حقوق، شماره ۱۷،

ص ۲۰۰-۲۱۶.

- سرمدی، مهدی (۱۳۸۶). تجزیه و تحلیل مواد کنوانسیون منع شکنجه. مجله دادرسی، شماره ۶۱، فروردین و اردیبهشت، ص ۱۲-۱۴.
- تموشات، کریستیان (۱۳۸۶) حقوق بشر، مبانی نظری، تحولات تاریخی و سازوکارهای اجرایی، شریفی طراز کوهی، حسین. تهران: نشر میزان.
- طهماسبی، جاوید (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی اصول و مبانی نظری و ساز و کارهای تضمینی منع شکنجه در حقوق اسلام و حقوق بین الملل بشر. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد کرمانشاه.
- یوسف پور، عبدالرحمان (۱۳۹۴). شکنجه متهمان و عاملان اقدامات تروریستی توسط ایالات متحده در چارچوب قوانین بین المللی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق، دانشگاه علامه طباطبائی.

- Legeay, Hélène, Ferstman, Carla, Pinzón, Diego Rodríguez (2013), Panel I, The Use of Interim Measures by the Committee against Torture, Towards a Comprehensive Instrument for the Protection of Victims and Witnesses in Torture Cases. Human Rights Brief, Vol. 20, Iss. 4, Art. 2
- Sarah J. (2006). *Seeking Remedies for Torture Victims. A hand Book on the individual complaints procedures of the UN Treaty Bodies*. Boris Wijkstom, first printing- November
- "How to complaint about Human Rights treaty violations. The convention on civile and political Rights-Description". At <http://www.bayefsky.com/complaint/10-ccpr.php>.
- Fact sheet NO. 17/ The Committee Against Torture
<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet17en.pdf>
- <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/procedure>.